

K R J E L A

49

Krjela 49

Kveta Klein

Kniha

1978

„Vlk!“ Rýchlejšie ako prievan sme všetky tri skončili pod perinou a ani sme nedýchali. Srdcia nám búšili od toľkého napätia, že ich bolo počuť, ako skáču pod pyžamkom. Kto sa odváži vytrčiť hlavu? Lebo zistiť, či je čistý vzduch, bolo vždy to najnebezpečnejšie... Tentoraz to bola Klára. Druhá z troch sestier.

„Už je preč!“ vyhlásila, a pomaly sme vykukli, či naozaj našu posteľ neobchádza rozzúrený vlk.

„Áááá, lev!“ ...žuch! – a už sme znova všetky v bezpečí periny. S úplne vážnou tvárou a vypleštenými očami na seba hľadíme, snažíme sa dýchať čo najtichšie, lebo lev je ešte nebezpečnejší ako vlk.

„Vierka, teraz sa pozri ty,“ podpichla ma Klára, pretože ona pozerala pred chvíľou. To som nemohla odmietnuť, lebo moje dve staršie sestry by sa mi určite vysmiali a večer by som zas musela prosiť o to, ktorá ma zoberie pod perinu. Toto bolo veľmi nebezpečné, pretože lev mohol vyskočiť a zožrať ma rovno v posteli! Moje oči, vyvalené ale odhodlané, vykukli a pozorovali okolie. Po asi desiatich sekundách (možno po dvoch, ale vtedy sa mi to zdalo strašne dlho) som víťazoslávne oznámila, že lev je preč, a tak sme sa zas mohli

nerušene chechotať. „Smrčka!“ To sme mali vždy na záver. Proces schovania a vykuknutia sa opakoval a prišiel ešte hlasnejší smiech.

Zbožňovala som tieto rána, a hlavne keď som na chvíľu ostala sama v posteli, vo veľkej, s celou perinou pre seba! Spali sme tam tri, ale mali sme len dve periny, a pretože ja som spala v strede, každý večer ma pritúlila buď jedna alebo druhá sestra. Pritúlila! To určite! Ani nepočítam koľkokrát som volala na maminku, že mi je zima...

Ale aj tak som to mala rada. Ja a moje dve sestry. Veľa zábavy sme si užili, či už doma, alebo v záhrade okolo. Často sa k nám chodieval hrať aj chlapec od susedov. On už bol veľký, mohol mať tak šesťnásť – sedemnásť rokov. On bol pre nás ako taký vodca, kadečo vymýšľal. Aj takú čudnú hru, ktorú som nemala veľmi rada, ale jemu sa páčila. Hrali sme sa na skrývačku a on vždy chcel, aby sme sa išli skryť spolu. Len ja a on. Zobral ma za ruku a bežali sme, aby nás dlho nik nenašiel a aby sme vyhrali. Potom si rozopol nohavice a povedal mi, aby som ho chytila za také, čo majú chlapi, lebo že to pomáha, aby nás nebolo vidno. Hovoril, aby som ho hladkala, pre šťastie. Tomu som naozaj nerozumela, ale on sa usmieval, a aj povedal, že ma má rád a že som to najlepšie dievčatko na svete. Potom mu ale vyšlo niečo také slizké a hrozne to smrdelo. Fuj, to sa mi nepáčilo. Zobral potom takú handričku, ktorú mal prichystanú, a utrel si to. Aj mne utrel ruku, ale ja som si to potom ešte utrela do sukne, nechcela som to mať na ruke. Keď sme sa vrátili do našej záhrady, moje sestry sa už hrali niečo iné, lebo sa im nechcelo nás hľadať. Chlapec na mňa žmurkol a ja som sa usmiala, lebo sme vyhrali. Presne tak, ako povedal.

Pamätám si to leto, bolo také iné. Chlapec k nám chodil veľmi často, možno aj každý deň, aspoň na chvíľku. Aj keď nemal veľa času, sa zastavil. Vždy sa spýtal, ako sa mám a čo robím, niekedy ma aj chytil pod sukňu. Raz som bola cikať a keď som sedela, zrazu sa objavil a začal ma štekliť medzi nohami, bolo to veľmi smiešne, lebo som predsa cikala. Aj on sa smial a povedal mi, že keď chcem, môže ma vypýtať od maminky a môžeme sa ísť hrať k nim. Ocko bol v robote. Robil raz večer, raz ráno, aj v noci, ale to si celkom nepamätám. Maminka ma pustila, tak sme šli. Povedal, aby som ho počkala v kuchyni, že sa musí ešte prezliecť. Kuchyňa to bola celkom veľká. Taká dedinská, so stolom v strede, nie veľmi čistá, nepáčilo sa mi, ako to tam voňalo. V dome bolo ticho, tak som sa hrala s čipkou na sukni. Zrazu sa otvorili dvere a do kuchyne vošiel chlapec, celkom nahý. Sklonila som hlavu a robila som sa, že ho nevidím. Vošiel rýchlo a zohol sa k jednej skrinke. Znelo to, ako keby

niečo hľadal. Chvíľku tam čupel a jedným okom špehoval, či sa naňho pozerám, ale ja som sa strašne hanbila. Potom sa našťastie postavil a odišiel do svojej izby. Potom sa mi zdalo, že prišiel rýchlo, už oblečený. Povedal len, že potreboval ihlu a niť, lebo stratil gombičku.

„Ideme sa prejsť? Von je krásne, slniečko svieti, je dobre ísť do prírody,“ naznačil chlapec.

„Ale neviem, či môžem ísť?“ odpovedala som, neistá, či sa nebude maminka hnevať.

„Vypýtal som ťa. Povedal som, že sa pôjdeme prejsť okolo potoka, aby sa nebála. Vravela, že je to lepší nápad ako sedieť vo vnútri,“ povedal s nadšením a ja som si pomyslela, že keď s tým maminka súhlasila, môžem ísť, lebo okolo potoka vždy nájdem kadejaké kvietky a slimáky a vlastne hocičo z kadečoho.

Tešila som sa. Vonku bolo naozaj krásne, tak teplo a slnečno. Išli sme okolo známych domov, pozdravila som susedov, išli sme po cestičkách, ktoré som mala prechodené odhora aj zdola, aj tam a späť. Potom sme zabočili k opustenému smetisku, aj toto miesto som, samozrejme, poznala. Raz pri potulkách so sestrou sme tu našli krásnu podkovu. Jasný, že sme ju zobrali domov, nielen pre šťastie, pretože význam toho slovného spojenia sme aj tak celkom dobre nechápali. Ja som si predstavila, ako asi vyzerá koník, ktorý ju nosil, alebo či nebude v tej kope pokladov ďalšia. Ale boli tam len nejaké topánky, ktoré boli veľké a ani sa mi veľmi nepáčili. Ja mám rada také na podpätku a aby poriadne klopkali. Také už jedny mám, dala mi ich sesternica, lebo si kúpila nové a tie druhé už nepotrebovala. Keď som si ich prvý raz obula, obliekla som si maminkinu sukňu a dala na hlavu klobúk, vôbec sa nečudujem, že ocko na mňa žmurkol, lebo takú dámu ešte určite nikdy nevidel.

Zabočili sme do kukuričného poľa. „Prečo ideme sem?“ spýtala som sa chlapca.

„Tu neďaleko je moja tajná skrýš. Mám tam prekvapenie. Ukážem ti, chceš?“

„Aká skrýš? Ty sa sem nebojíš chodiť? Ocko nám povedal, že do kukurice nesmieme, lebo prídu kojbany (tak som volala kombajny), a pretože nás nebudú vidieť, pokosia nás, a už nás nikdy nenájdu,“ povedala som trochu neistá, lebo ockove príkazy treba brať vážne. Hneď som si spomenula, čo ma asi bude čakať, keď do tej kukurice pôjdem.

„Neboj sa, kukurica ešte nedozrela, kombajny majú stále čas,“ presviedčal ma chlapec.

Zvedavosť mi nedala, a tak som šla. Zrazu som cítila, ako mi napätím búcha srdce. Aké prekvapenie ma čaká, aká skrýš? Takto tá kukurica vyzerá celkom inak, ako keď sa na ňu pozerám z cesty. A aké to je celé husté, už nevidím, odkiaľ sme prišli. Fantázia mi začala pracovať na plnú paru, ako keď sa s lomozom rozbieha lokomotíva. Čo to tam je v diaľke? Líška? Pes? Strašidlo? Už sa mi tu až tak nepáči. Nič nevidím, len kukuricu a kukuricu. Pozrela som sa hore, to ma upokojilo. Krásna modrá obloha, teda iba kúsok krásnej modrej oblohy. Iba taký úryvok. Znova som si uvedomila veľkosť a všadebytie kukurice. Keby ma chlapec nedržal za ruku, asi by som sa rozplakala. Musela som ho držať veľmi silno, lebo sa rozosmial.

„Hádam sa nebojíš? Ty, taká odvážna, krásna, mladá slečna?“ pohladkal ma po tvári.

„Nebojím sa, len tam bol taký konár a skoro som sa potkla, tak som sa ťa pridržala,“ presvedčila som ho, lebo sa už nesmial, len sa obzeral.

„Už sme tu,“ povedal.

„Kde?“ nechápala som, úplne som zabudla, že ma čaká obrovské prekvapenie.

„Toto je moje tajné miesto. Tu si ľahneme a potom ti niečo ukážem,“ chytil ma chlapec okolo pliec a tlačil ma k zemi.

„Čo robíš, ja si nechcem ľahnúť. Ukáž mi už to prekvapenie,“ pošepkala som chlapcovi do ucha, lebo mi naznačil, že mám byť ticho.

Aha, asi to teraz uvidím. Čupla som si na kolená. Až som prestala dýchať. Čo to bude? Kde to je? Premýšľala som, ako to porozprávam sestrám. Bože, aký zážitok! Chlapec mi ukázal, že si mám ľahnúť vedľa neho. Tak som si ľahla, lebo sa usmieval a ukazoval mi hore. Ešte stále som nevidela nič také ako nejaké prekvapenie, akurát kukurica bola ešte vyššia. Ale keď som otočila hlavu nabok, zbadala som žabku. Takú malú, peknú, zelenú. Tiež sa na mňa pozerala. Žmurkla. Usmiala som sa. Uvedomila som si, aké je všade ticho. Počula som mravčeky, ako nesú kúsok trávy, počula som žabku dýchať, počula som šepot potoka... Tu nemôžeme byť celkom stratení, lebo ten malý potôčik je len kúsok za dedinou.

„Však je tu krásne,“ povedal chlapec a potom urobil niečo, čo sa mi až tak nepáčilo. On už neležal vedľa mňa, ale bol nado mnou, tak tesne. Dal mi pusu, potom ešte jednu a poštekľil ma jazykom po nose. Musela som si roztriahnuť nohy, lebo ma tlačil kolenami. Zodvihol mi sukňu a roztrhol nohavičky.

„Dostanem doma, prečo mi trháš veci? Nerob, to ma bolí,“ povedala som mu prosebne.

„Nemá ťa čo bolieť!“ povedal milým hlasom, usmieval sa na mňa. Tá žabka tam už nebola, potok prestal tiecť.

Vôbec sa mi tam nepáčilo, ani to prekvapenie. Takú žabku som už videla.

„Prestaň!“ povedala som chlapcovi. „Nerob mi zle.“ Tlačil ma niečím, potom som cítila niečo také zvláštne, niekde, kde som to predtým necítila, nebolo to vôbec príjemné a „bolí to, bolí to!“, hovorila som dookola. Tlačil ma konárik, aj list, aj kamienok, všetko. Kukurica sa pozerala a neurobila vôbec nič. Prestala sa hýbať a aj oblaky sa zasekli.

Chlapec bol čudný, zvláštny, vyzeral ako vtedy, keď mi povedal, aby som ho hladkala po takom veľmi veľkom palci. Dýchal rýchlo, bol červený v tvári, a mňa čosi veľmi bolelo. V brušku. Nevieť čo, lebo ma to ešte predtým nikdy nebolelo. Nemohla som sa pohnúť a veľmi som sa bála. Chcela som, aby sme išli domov.

Začala som plakať. Chlapec ma vôbec nepočúval a vzdychal a hovoril, aká som nádherná. Taká malá a celá jemná a krásna. „Krásna a nádherná,“ neprestával vzdychať, ale ja som cítila neuveriteľnú bolesť. Asi zomieram. Potom sa chlapec na mňa celkom pritlačil a ja som už ani dýchať nemohla.

„Prestaň!“ Vládala som ešte zakričať, a potom som zacítila niečo teplé, ako to po mne tečie.

Bola som celá špinavá. Maminka sa bude hnevať, že som si zašpinila oblečenie.

„Poď, pôjdeme k potôčiku, trošku sa napijeme,“ sklonil sa ku mne chlapec a bozkával mi slzy. Začala som sa oprašovať, nemohla som sa naňho ani pozrieť. Oklamal ma, ublížil mi. Fňukala som. Tiekla mi nielen krv, ale aj sopeľ. Mašlička mi trčala na zapletenom vrkôčiku. Chcela spadnúť a bežať bezo mňa domov.

„Počkaj, niečo ti poviem,“ chytil ma za ruku. Potom vytiahol z nohavíc vreckovku a aj on ma utieral. Nohy som mala nielen špinavé, ale i mokré. Nevieť z čoho, lebo tu nič mokré nie je. Ani som sa nepocikala.

„Krv!“

Zl'akla som sa a začala som plakať ešte viac.

„Neplač, trošku si sa poškrabala. Ja ti to celé utriem a potom pôjdeme na motorku, chceš?“

Prikývla som.

„Ale musíš mi niečo sľúbiť.“

Znova som prikývla, s hlavou zohnutou, utierajúc si slzy.

„Povozím ťa, ale nesmieš nikomu povedať, kde sme boli, dobre? Maminka by sa na teba veľmi hnevala a určite aj ocko.“

„Prečo?“

„Vieš predsa, že tajomstvá sú na to, aby sa neprezradili. Keby si to povedala, nik by ti neveril a tvoji rodičia by boli sklamaní, že všetko vytáraš. Boli by veľmi smutní, rozumieš?“ Začal ma znova bozkávať a hladkať. Odtiahla som sa a prikývla, že všetkému rozumiem.

„Nič nepoviem, nikomu to nikdy nepoviem. Ale už sa nechcem takto hrať a ani sem viac nechcem prísť,“ povedala som rozhodne, pozerajúc sa na kamienky pri kukuričných nohách.

„Nepočul som, čo si povedala?“ zodvihol mi tvár.

„Nič nepoviem, a poďme preč!“ povedala som nahlas, ale nepozrela som sa naňho. Nechcela som vidieť jeho oči, ktorých zeleň ma zranila.

Jazda na motorke bola taká zvláštna. Držala som sa chlapca, aby som nespada. Nepovedal ani slovo. Ani ja. Kukuričné pole na mňa mávalo, ale ja som mu vyplazila jazyk.

Doviezol ma domov, ja som vliezla do postele a zaspala som.

Starý otec

Bol najlepší z dobrých ľudí, ktorých som poznala. Veselý, usmiaty a mal veľa čudných vecí. Mal také staré kapce, ktoré nosil asi stále. V zime, v lete, a hádam aj do postele ich nosil. To ale neviem presne, lebo pod perinou som ich nevidela. Mal vyberacie zuby. To bolo veľmi smiešne, lebo s nimi vedel robiť kadejaké kúzla. Ani si na všetky neviem spomenúť. Jedno sa mi ale páčilo ohromne. Vedel vyplaziť jazyk a zuby mal pod jazykom, všetky. Aj horné aj dolné. Ja som to skúšala, ale vôbec mi to nešlo. Alebo si vedel oddeliť palec od ruky a nešla mu krv. Potom si ho tam zas vedel prilepiť naspäť.

Páčil sa mi, keď sa holil. To bol hotový obrad, a ak som sa chcela pozeráť, musela som byť ticho, lebo keď som vyrušovala otázkami, starký sa mohol porezať. Najskôr sa vyzliekol do pol pása, nechal si len tielko. Vtedy mu bolo vidno jazvu na chrbte, ktorú mu vraj urobil namyslený zeman, lebo sa mu splašil kôň, a on zato starkému uštedril ranu palicou. Tak mi to povedal, tak som tomu verila.

Holiaca ceremónia sa šírila kuchyňou. Starký nezabudol rozložiť na stôl staré noviny. Šušťali vždy s rovnakou precíznosťou, s takou, s akou sa starký chystal na túto pre mňa ohromnú časť dňa. Doniesol svoju zázračnú škatuľku, ktorá mala charakteristickú vôňu –

takú mydlovo-dreveno-fúzato-hnedú. Presne takú. Vytiahol malú ploskú nádobku, otvoril ju, potom vybral ostrý nôž, ktorý som nemohla za žiadnych okolností chytiť, lebo bol tak strašne ostrý, že aj starký s ním narábal veľmi opatrne, a ešte sa s ním aj rozprával. Teraz už viem, že je to britva.

V tom čase to však bol pre mňa taký zvláštny nôž, ktorý neslúžil na krájanie zeleniny, ale výlučne len na odškrabkanie starkého brady a fúzov. Do pohára nabral trošku vody z vedra a vedľa neho postavil malú štetku, ktorá by sa mi akurát hodila. Keď ma s ňou raz starký videl, pohrozil mi prstom a kázal mi vrátiť ju tam, kde som ju zobrala. Fakt bola pekná, taká akurát pre mňa... No a potom sa starký usadil k svojmu zrkadielku, na kolená si položil uterák, natrel sa penivým krémom tak smiešne, že sme sa obaja začali smiať bublinkami smiechu, ktoré po jednej pukali pred našimi perami. Potom, keď si starký dával ten penivý krém dole ostrým nožom, ani som nedýchala. Aj sa stalo, že sa porezal. Vtedy len tak mľaskol, čosi zamrmľal a pokračoval. Procedúru ukončil uterák, potom voňavka. Starký bol potom hladučký a voňavučký. Nešla som sa ho dovyvoňávať. A ešte a ešte, ešte trošku... ááááách, tak pekne voňal!

„Pomôž mi ľahnúť si, lebo som sa voľáko unavil,“ povedal jedného dňa starký.

„Vierka, prosím ťa, dones mi kýbeľ,“ počula som starkého volať na mňa z izby. Ležal v posteli, prikrytý veľkou perinou, podriemkaval.

„Kýbeľ mi nechaj tu a choď von z izby, ja ťa potom zavolám,“ poprosil ma.

Bez slova som poslúchla, zavrela za sebou dvere a čakala som v kuchyni na gauči. Tik-tak, tik-tak, hundrali si hodiny na stene. Blížil sa čas, keď mala vystreliť kukučka. To bol tiež obrad. Najskôr bolo počuť šramot motorčeka, rozklapili sa malé dvierka, potom jej zo zobáčika vypadne presný počet kukúkov. Hodiny som už poznala a vedela som, že každú chvíľu sa to začne. Počítala som spolu s motorčekovou vílou. Monotónny zvuk mi položil hlavu na vankúš a hovoril: za-vri-o-či-za-vri-o-či...

„Vierka!“ prerušil moje zaspávanie starký.

„Idem, starký,“ zavolala som, aby vedel, že som tam.

Starký stále ležal, len nebol prikrytý. „Natiehni na mňa tú perinu a potom vynes kýbeľ na dvor, dobre? Ty môj kvietok malý,“ povedal polospiaci starček.

Ako môže niekto tak rýchlo zaspáť? Premýšľala som cestou na dvor. Ja niekedy nemôžem zaspáť ani celú noc, potom sa zobudím až ráno a vôbec som nespala. A necítim sa ani trochu unavená.

Kde sú všetci?

Zrazu som zbadala vzadu, za plotom, dym. Zemiaky! Hurá! Opekáme zemiaky. Maminka, ocko, teta Amália – ockova sestra, a aj Klárka, aj Zuzka sú tam. Celkom som zabudla, že mi maminka povedala, aby som prišla za nimi. Všetci sedeli okolo ohňa, rozprávali sa, debatovali, smiali sa. Maminka práve kojila malú Hanku. Hanka je milené dieťaťko a my ju máme ako hračku. Aj do detského kočíka pre bábiky ju dávame. Tam jej je najlepšie, lebo nevyzerá taká strašne malilinká, ale maminka sa na to hnevá. Nevieť prečo. Veď vôbec neplače, keď je v našom kočíku. Aj kocúr Muro tam rád spí. Dáme mu detské oblečenie, čiapočku, zabalíme ho do zavinovačky a on pradie od spokojnosti. Raz sa síce stalo, že z kočíka vyskočil a utekal aj v košieľke a čiapke. To ma nabaďúrilo, lebo som ho potom hľadala, ale on prišiel až na druhý deň, celkom nahý, teda bez oblečenia, ktoré som mu dala. Nevieť, kde sa túlal, ale celý deň spal. Ani čiapočku a ani dupačky, ktoré som mu dala, som viac nenašla, a on ani za svet nechcel povedať, kde ich nechal. Darom som prstom ukazovala, nech hľadá, darom som mu po nose brnkla, nech ukáže aspoň smer. Niekedy nechápe. Tak som mu našla inú čiapku, bola síce menšia ako tá predtým, ale mal ju rovnako rád.

Zbožňujem vôňu pečených zemiakov. Maminka ich po jednom povytáhovala z pahreby takou veľkou palicou. Dobré jej to ide. Jeden zemiak za druhým.

„Vydrž ešte, popáliš sa!“ povedala rázne, keď som okolo nej hopkala ako zajac a pýtala jeden otvorenými dlaňami. Keď sa jej napokon teplota zemiaka páčila, rozpolila ho, len tak prstami, trochu posolila a dala trošku masla. Jáááj, to je dobrota!

Nad naším rodinným teplom neúnavne žmurkali hviezdy, a ako som tak ležala v tráve s rukami pod hlavou, usmievala som sa nad krásou tejto noci. Dospelí spievali, ocko hral svoju obľúbenú pesničku raz na ústnej harmonike, raz na ústnom hrebeni, ktorý nosieval v zadnom vrecku nohavíc. Odrazu mu však hrebeň vbehol do úst a zuby vytlačil von. Tie sa pochytili a začali na tráve tancovať. Roztočili sa a krútili sa tak rýchlo, že sa mi hlava rozhojdala zo strany na stranu. Vtedy som si uvedomila, že ma maminka nesie v náručí a hlava sa mi hojdá v rytme jej krokov.

Ráno, keď sme sa zobudili (už mám svoju posteľ aj prikrývku), sme si pustili rádio. Veselá pesnička vyhodila moju perinu do vzduchu, ja som ju nohami otáčala ako medveď v cirkuse točí dreveným sudom. Hudba hrala, my sme si pospevovali, lalákali do rytmu, smiali sa. Prižmúrenými očami, ktorými som zaostrovala na pavučinu v kúte, som nespozorovala, kedy do izby vošiel ocko. Jeho

slza ma posadila a tichý oznam, ktorý nám v toto ráno prišiel povedať, ma objal a snažil sa preniknúť cez štrbinku detskej čistoty: „Vypnite rádio, dievčatá, starký umrel.“

Ticho. Aj pavúk prestal vyťahovať nitku na svoj dokonalý hlavolam, len mucha občas presláčikuje krídlami cez izbu.

Prítmie sa nesmelo prihovára, dych troch malých dievčatiek mu neodpovedá na otázky.

Nič viac nebolo cítiť a nič iné počuť v tom momente. Nevedeli sme, čo to presne znamená, ešte sme sa so slovom „smrť“ nestihli zoznámiť. Doma bolo dlho ticho, iba ockov tichý plač sa plazil po podlahe. Čo sa teraz stane so starkým? Kam pôjde? Počuje nás? Vidí? Vtedy som si prvý raz uvedomila, že nechcem umrieť. Bojím sa tmy, a keď ma zavrú do drevenej truhly a zasypú zemou, ako sa dostanem von? Budem tam celkom sama!

„Strašne sa bojím,“ povedala som potichu.

„Ja som počula, že keď niekto zomrie a pochovajú ho, on sa potom vracia a je farebný a priesvitný a chodí strašiť!“ dodala mi sebavedomie Zuzka.

„To nie je pravda,“ šepla Klárka, „iba nás strašíš!“

„Ááááá, farebný starký!!!“ vykrikla som, a už ma nebolo. Mala som celú perinu pre seba. Ihneď sa aj tie dve schovali pod perinu. Okrem leva, tigra, krokodíla a iných príšer nás prišiel prvýkrát postrašiť aj farebný starký. Čo ak ma bude hľadať pod perinou? Strčila som pod seba každý voľný kúsok a všetko pevne držala, aby ju nemohol potiahnuť. Dýchala som pomaly, vnímajúc ťažké ticho. Zrazu perinou niekto trhol. Najskôr pomaly, ale potom ráznejšie.

„Starký, neber mi perinu!“ vykrikla som, schúlená do kľbka a so zavretými očami.

„Pod sa najesť, starký tu nie je, pôjdeme za ním,“ povedala maminka láskavým hlasom.

Oči mala smutné. Pritúlila som sa k nej a po vlasoch sa mi roztancovali jej slzy. Držala ma silno a ja som sa tiež rozplakala. Vtedy som pocítila, že sa stalo niečo veľmi smutné. Také ťažké, celé ma to tlačilo v hrudi, srdce mi bilo veľmi rýchlo, chcelo sa mi kričať. Neviem, prečo?

Prišli sme do domu, kde býval starký. Do domu, kam sme sa chodili hrať. Do domu, ktorý bol vždy plný smiechu a detského tárania dve na tri.

Aj teraz tam bolo plno. Plno ľudí. Cudzích ľudí. Veľa z nich plakalo, alebo boli ticho, alebo sa na mňa pozreli takým smutným pohľadom, až som musela dať dole hlavu. Nechcela som ich vidieť. Prečo sú tu? Kde je starký?

„Mami, kde je starký?“ spýtala som sa.

„Poď, daj mi ruku, tu spinká, vedľa v izbe,“ pohladila ma maminka po vlasoch a spolu sme otvorili dvere. To ale vôbec nie je starkého izba, on mal izbu oproti. Je tu zima, sviečky, to krásne, veľké zrkadlo zakryté voľákou plachtou, hodiny netikajú. To je ale čudesa izba.

„Mami, starkému tu nie je zima?“

„Nie. Ani zima mu nie je, ani ho už nič nebolí,“ pošepkala mi do ucha, držiac ma pevne.

„Mami, starký je pekný, ale aj taký strašidelný.“

„Aký strašidelný? Netáraj...,“ zvyknutá na moju bujnú fantáziu, nenechala sa zaskočiť. Citlivo, ako to len vedela, mi začala vysvetľovať: „Starký bol chorý, srdiečko si už dorobilo svoju prácu a nevládalo ďalej. Starký zaspal a jeho dušička odletela do nebička.“

Pohreb bol smutný, ale ja som mala okrem toho, že som bola poriadne smutná, aj veľký problém. Nedalo sa mi vôbec plakať. Hovorím si, „vytlač tie slzy, plač, lebo si budú myslieť, že si nemala starkého rada!“ – a nič! Tak som sa aspoň mrštila, mračila a utierala si akože slzy do vreckovky. Konečne sme sa vytrepali na kopec, kde mali pochovať starkého. Ale keď som zbadala tú obrovskú, hlbokú jamičisko, tááák strašne som sa rozplakala, že som preplakala celé toto smutné zoskupenie. Čo ak tam spadnem? Čo ak si to nikto nevšimne? Čo ak ma starký bude držať, lebo tam nebude chcieť byť sám?

A plakala som, a plakala som, a plakala...

Starký ostal pod kopou zeme, ktorú na samom vrchu zdobili vence, kvety a slzy. Ostali sme tam stáť len my, najbližšia rodina. Je to také zvláštne, také nijaké, smutné a chaotické. Telo jedného človeka v jame, a my, ktorí sme tam nespádli, môžeme ísť domov. Kým si tam ocko s maminkou a ešte zopár ľuďmi čosi medzi sebou šepkali, ja som sa vybrala na púť cintorínom. Niektoré hrobčky boli celkom maličké, už sa o ne ani nik nestaral, boli zarastené burinou, ale aj tak bol okolo nich príbeh. Na jednom sedel anjeli, druhý mal len krížik bez mena. Premýšľala som, že keď tam nie je meno, ako potom nájde maminka svoje dieťaťko? Pri tejto myšlienke som sa rozbehla k maminke, aby na mňa nezabudla a nenechala ma tam. Na tom cintoríne. Videla som ako ma hľadá pohľadom, a keď som pribehla, hodila som sa jej do náručia. Ocko mal veľmi červené oči. Naozaj smutné. Nechápe – ako je možné, že jedného dňa sa toto stane aj mne? Nevie si predstaviť, že ocko tu raz nebude, alebo maminka, alebo Zuzka, Klárka, Hanka. Ozaj, kde sú? Očami som prebehla po hrobách a ľuďoch, čo tu stáli, nakoniec som zahliadla malú čiapočku hodenú na lavičke, dole, pri veľkom kríži. Vytrhla som

sa maminke a cupitala chodníkom k lavičke. Murova čiapka! Ako sa sem dostala? Bol tu?

„Muro, Muro!“ volala som ho a obzerala som sa.

Ako som sa blížila k veľkému krížu, zbadala som moje sestry. Krčili sa a do čohosi si namáčajú prsty. Horúci vosk z roztopených sviečok stekal do takého akoby váloviceka, cestičkou, ktorú už stihli vytvoriť. Keď vosk na končekoch prstov vychladol, pekne klopkal. Tak sme tam čupeli, okolo toho rozpusteného vosku, klopkali prstami jemnučko, aby sme ho hneď nepraskli. Na chvíľku som zabudla, že na čo a prečo sme vlastne boli na cintoríne.

Všimla som si, že naši sa poberajú smerom k nám a ide s nimi ešte niekto, koho nepoznám. Ako sa pomaly približovali, začala som rozpoznávať čierne postavy. Susedia, tety, ujovia a... chlapec. Letmo som sa naňho pozrela a vrátila sa k vosku, ku klopkaniu.

„Ahoj, ako sa máš?“ prihovoriť sa. „Dlho som ťa nevidel a skoro som ťa nespoznal, aká je z teba veľká slečna.“

Ani som sa naňho nepozrela a išla som rovno k našim. Pomaly sme sa presunuli do starkého domu a ja som začala pociťovať únavu a chlad. V dome som si sadla hneď k peci, ale keď ma ocko poslal vedľa do izby, zobrala som si koláč a poslúchla. Zuzka a Klárka sedeli na starkého posteli a pozerali rozprávku. Malá Hanka zaspala na gauči. Chvíľku som váhala, kam si sadnem, ale nakoniec mi tie dve urobili miesto medzi nimi. Rozprávku som celkom nevnímala, zato oči som mala raz na starkého vankúši, raz na jeho papučiach, potom na jeho nočnom stolíku a zas na vankúši. Na stolíku mal krížik, fotku brata, ktorého som nikdy nevidela, okuliare a preloženú vreckovku. Vedľa postele som si všimla aj kýbeľ. Všetko je tu, na svojom mieste. Iba on tu už nie je. Z vedľajšej izby bolo počuť vravu, občas slabý smiech, ale celé to bolo také spomalené, také tiché. Uvedomila som si až teraz, že starký mi bude chýbať, už mi vlastne chýba... Zahľadela som sa do okna, vonku sa zotmelo a niečo ako tmú som pocítila aj ja. Vošla mi do hrdla a po schodoch sa zošuchtala až do bruška. Chýba mi, bolo to tu s ním veselšie. Je mi za ním smutno. Čo tu budem bez neho robiť?

Zasmiala som sa na rozprávkovom krtkovi v knižke a znova sa zahľadela na starkého vankúš, ktorý mi na chvíľku ukázal starkého vlúdnú tvár. Oholenú, hladkú, voňavú. Zazdalo sa mi, že vankúš zavoňal.

Posledný výlet osemdesiatročného mládenca

Na železničnej stanici, kdesi v zelenom náručí krásneho Liptova.

Čiperný a vždy veselý starček sa ráno obliekol, pomohol manželke, ktorej sa občas zamotá nočná košeľa s nočnou morou do snov. Pripravil obom čaj. Dokým sa jeho milovaná Ruženka obriadila, vyšiel na dvor a pustil sliepky, nachoval dva zajace, ktoré im ešte zostali. Dobrú náladu má, priam sa teší. Ide sa dnes prejsť na stanicu a zistiť, ako to je s tými vlakmi. V hlave už má plán – konečne si splní to, po čom roky túžil.

Kráčal pokojným krokom, ktorý mu v pravidelnom ťuknutí doplnila palička. Na sebe baloniak vzor 1970, výborná kvalita. Úsmev v očiach skrážlený hranatým kovovým rámom okuliarov model Inšpektor Derrick, v ruke kožená taštička na doklady, taká s pútkom na zápästie.

Keď sa blížil k budove stanice, predbehol ho chlapec.

„Počkaj, pomaly, aby sme na nič nezabudli. Nebudem sem dvakrát chodiť, Ruženka by sa zas na mne pobavila. Že si môžem nahovárať, koľko len chcem, mládenec viac nie som.“ Usmial sa sám pre seba. Chlapec počúvol a vrátil sa pod klopu baloniaka, odkiaľ mal dobrý výhľad.

Otvoril dvere, ktoré vrzgotom oznámili jeho príchod. Pár čakajúcich zdvihlo na chvíľku pohľady, ktoré vzápätí zas patrili displejom. Starček sa postavil na koniec radu a čakal. Pán v maskáčovej bunde, ktorý stál aj so svojou učesanou bradou pred ním, sa obzrel a pustil ho pred seba. To mala vidieť Ruženka! Niekoľkokrát mu zopakovala, že na stanici dlho nebol, tak nech si dáva pozor, aby ho dáki vagabundi neobrali o tú jeho taštičku. Kadečo hovoria v správach. Netrvalo dlho a stál pred paňou za okienkom.

„Viete,“ odkašľal si, „som už starý, a aj moja žena, a vraj budú vlaky zadarmo. Dlho som vlakom necestoval,“ pokračoval nahlas, „lebo vôbec nemám rád vlaky, ale teraz by som to aj s Ruženkou využil. Mám ešte pár kamarátov, ktorých som dlho nevidel. Rád by som ich navštívil, kým všetci nepomrieme. Sú to moji kamaráti z detstva a z mladosti, niekoľkí zo štúdií. Aj po hroboch tých, ktorí už zomreli, by sme chceli...“ zamyslel sa na chvíľku, „a na veľkých stavbách v česer som robil a po šesťdesiatich rokoch...“ prízvukoval ešte hlasnejšie, „by som sa išiel na ne pozrieť. Takých pár výletov som si naplánoval, potom už nebudem cestovať, lebo som veľmi starý. Aj Ruženka je stará.“

Pani za sklookienkom mu začala nahlas vysvetľovať, čo bude potrebovať, keď tú priam až rozprávkovú atmosféru presekol sykotom nejaký chmuľo vo vedľajšom rade na lístky: „No krásne!“ hučal, „dôchodci sa budú vyvážať, a ja – ja! to budem platiť!!!? Fúúúj, Fico, fúúúj!“

Ľudia sa nad tým pozastavili, pán v maskáčovej bunde a láskavým pohľadom sa musel začať, lebo sa mu to očividne zle počúvalo. Schyľovalo sa k bitke a starček zostal zahanbený, že to kvôli nemu, že všetkých len zdržiava, že už ide. Držal si tú svoju taštičku, opretý o paličku sa snažil zapamätať si všetko, čo mu pani v rovnošate trpezlivo vysvetľovala.

Chmuľo si konečne kúpil ten svoj lístok a ešte aj cestou na perón nadával na Fica, na dôchodcov, aj na susedovu mačku, ktorú raz asi otrávi, ak mu na jeho pozemok neprestane chodiť srať.

Starček z príbehu mi vytiahol z môjho vrecka jednu milú spomienku.

Neviem, ktorý rok sa písal, ale v tom čase, netrvalo to dlho, mohli dôchodcovia cestovať vlakom za korunu. Ocko v ten deň zmizol. Nezvyčajne dlho sa holil, Pitralón vytvoril okolo jeho hladkej brady prívetivý opar, slávnostné nohavice, košeľa, klobúk, palička aj taštička na doklady. Nepovedal nám, kam ide, ale poznamenal, že sa vráti. Nechali sme ho teda vychutnať si svoj plán, ktorý mu zdvihol náladu až na druhé poschodie nášho paneláka.

Deň bol krásny a maminka rozdumovala, kam to len mohol ísť.

K večeru sa vrátil. Spokojný, usmiatey, ale nechcel ani za svet povedať, kde bol. Až pri večeri s dôležitosťou v hlase, ale s chlapčenským potmehúdstvom v očiach, vyčaril krásne jamky na lícach a povedal: „Tak, milé moje, bol som na káve v Košiciach! Za dve koruny tam a späť, káva tiež tak, a verte alebo neverte – kamaráta z vojny som tam stretol!“ Rozprával s takou radosťou a nadšením, až mi bolo ľúto, že som nemohla ísť s ním. Bol potom ešte párkrát aj inde, ale keď to zrušili, tie jazdy za korunu, už len spomínal, ako to bolo dobre. Veď po jeho prvom výlete chodili celá partia, traja či štyria spolu. V divadle boli, aj v múzeu, na hrade aj pri vodopáde. Dlhو spomínali...

Kam budú smerovať výletné topánky starších ľudí, keď už môžu bezplatne cestovať vlakmi po celej krajine? Po hroboch? Za kamarátmi? Či po lekároch? Ako sa zachováme my? Budeme sa hnevať, urážať a kričať? Nebudeme môcť zrazu cestovať, lebo budú plné vlaky zadarmocestujúcich?

Užite si výlety v zdraví! Navštívte miesta na ktorých ste dávno neboli, splňte si sny. Hoci aj malé, z jedného mesta do druhého. Vycestujte, cestujte, veď ktovie ako dlho ešte budete môcť.

Dušan Šuster

Bríza

Oranžovovlasá sedela
opretá o stĺpiky zábradlia
Navrhla mi
aby som si k nej prisadol
Neváhal som

„Tak, čo si o tých dvoch myslíš?“ spýtala sa

Mlčky som vstal
vytiahol z batohu čistú plachtu
a prehodil ju
cez zábradlie

Plachta
zakryla oranžovovlasej stehno
„Viac nie?“ hlesla sklamane

Pustili sme sa do kefovania hladiny
Aby sme ulahodili plavidlu

Na ceste

Na prízemí dvojposchodovej nachýlenej chatrče
postavenej z ledabolo sklepnutých neohobľovaných dosák
sedí starec
Sedí
na zvláštnej ceste

Chatrč sa nachýli ešte väčšmi
Doštené steny zavrždia
Pred dverami zahučí dychtivý dav
Nevadí mu
že ruší starca
Davu nikdy nič nevadí
„Čo chceš, dav?“ opýta sa starec
Sirupovitým povetrím zaznejú trhané slová
Ako keď niekto lapá po dychu
„Strrr... Strhnúť... Ž... Žalúzie...“

A inak
Ak niekedy pôjdem do Mexika
a budem prechádzať džungľou
nechám si niekoľko dní oblečené
jediné tričko
Nech sa zasviní kašou z hmyzích telíčok
ktoré na ňom rozmiagam

Starec sa zdekuje
Odíde
A chatrč je odrazu
úplne plná

A vlastne
Aj keď do Mexika nepôjdem
to tričko si môžem dlhší čas
nevyzliecť inde

Z chatrče
čosi vyteká

Skladisko

Vykôstkované lampy.
Hlavy v pasci.
Oči skryté za čiernymi obdĺžnikmi.
„Čo to máš za chrbtom?“ spýtala sa.
„Skladisko,“ nezatajil.

Dieťa
ich zvyklo fotografovať.
Túžilo vedieť
či rastie.
Najprv im zvečnilo
kolená.
Neskôr stehná.

Rástlo.

Plakala nad rozsypanými fotografiami.
Oči skryté za čiernymi obdĺžnikmi.
Zrenice presvitali.

„Poďme dnu,“ povedal.
„Poďme,“ súhlasila.
„To budú onakvejšie dni!“
„V skladisku!“

Eklipsa

Sucho. Pokrútené konáre. Kosti.

Obeta zdĺhavým chradnutím.

Zošúverení.

„Vo vlaku som si kúpil limonádu...“

„Hele, neřekneř, kolik kaček to limo stálo?“

„Smíchovské nádraží...“

Tam som si vypočul *Underture* od The Who...“

„...já našel na Smícháči za dvacku super LP. Gramo s Betty Boo!“

Čriepky skla. Kaluže.

Zadržat' dych.

Zmoknutí.

„...já to tam miluju, i ty fleky od žvýkaček!“

„Mesiac v meřci. Krátery ako diery v koži!“

Zima. Mrazy.

Stuhnutí.

Rozmrvení.

Presypaní do inej nádoby.

„Dámy a pánové, vlak přijíždí!“

„Dámy a páni, cítěte sa tu ako na Zemi! Obklopení tisíckami ľuďi!“

Martin Droppa

---

vzniky otázky

je večer
a potom
je noc
v tej noci je polnoc
ráno noc začne horieť
požiar sa šíri spoza lesa, od východu
na pravé poludnie
noc zhorí do tla
keď západ uhasí ten požiar noci
noc vstane z popola

bude to po polnoci
keď sa vás všetkých spýtam:
„kto z nich
a kto z vás
(ty, chlapec, a či ty, muž
ty, dievča, alebo ty, žena)
dnes o polnoci
vymetie z pece dňa
studený popol noci?“

19. január 2015

tri pohľady na poslednú zimu

I.

Malý chlapec kráča po lúke
pokrytej tenkou vrstvou sypkého snehu.
Sledoval ostrú stopu pod nohami,
odtlačok bosých nôh drobného vrabca.
Stopa zrazu zmizla
(vrabec (kedysi)vzlietol)
chlapec sa náhle pozrel do neba
prvý raz v živote pocítil
((ako) kedysi:)
pocit beztiaže,
pocit letu,
pocit drobného vrabca zimy.

II.

Cesta autobusom.
Monotónia.
Za mokrým sklom už zápasia:
hnedobiely pes mŕtvej zimy
s jarnými vodami.

III.

Noc ako flanelová tma
na sekundu presne
až priveľmi nenápadne
kradne svetlo.
Snehy hľadajú do okien
na sekundy presne
až priveľmi nenápadne
kradnú svetlu tú tmú späť.
Nikomú sa nič nechce:
ani vstať, ba ani spať.

20. február 1986

hlas a zvuk a ozvena (dedičstvo)

1977

„výskumný ústav, prosím?“

„dobrý deň, prosím vás, dali by ste mi k telefónu pani droppovú?“

„počkajte, pán inžinier, zavolám ju, je v laboratóriu.“

...

„prosím?“

„ahoj, mami, už som prišiel zo školy, idem do lesa. prosím ťa, mohla by si mi z mesta doniesť...“

1997

„prosím, droppa.“

„ahoj, miloško, tak ako sa máte...?“

„dobrý deň, tu je martin. viete, teta, otec zomrel...“

„ach, to vážne, to ma... naozaj? a kedy?“

„vlani.“

„no ale to som nevedela... a mama je doma, dáš mi ju?“

2014

„miloškóóó, miloško...“

„počkajte, suseda, už idem... čo vám treba?“

„a ty kde si bol včera? nevidela som ťa.“

„doma som bol, už ani neviem čo som to robil, asi som upratoval.“

„no na, tu máš, aspoň zopár vajíčok...“

„ale, pani susedka, ja mám...“

„len si zober, miloško, mne toľko netreba...“

v čase

Farbisté čiernobiele Vianoce

Majiteľmi najkrajších Vianoc sú deti, spolumajiteľmi najkrajších Vianoc sú ich rodičia. Obdobia najkrajších Vianoc sú tie časy, roky, keď vianočné sviatky prežívajú pospolu, spoločne: deti so svojimi súrodencami, rodičmi, starými rodičmi či najbližšími príbuznými.

Moje najkrajšie Vianoce sú staré desaťročia. Zdá sa mi, že to najhmataateľnejšie čo z nich ostalo, sú spomienky. A zopár čiernobielych fotografií, ktoré nafotografoval otec a neskôr som smel ponocovať pri tom, keď ich v dvoch tmách: v zatemnenej „tmavej komore“ – teda v kuchyni, v najväčšej tme – teda v noci, zväčšoval, potom sušil zavesené nad vaňou v kúpeľni.

(nadránom / keď pestrofarebné uteráky a osuška s frotékačičkami / viseli dolu hlavami / v priestore niekoľkých čiernobielych zväčšenin / toho istého / pestrofarebného stromčeka)

Na fotografiách som: čiernobiely ja pri čiernobieliom stromčeku, čiernobiely hľadím do veľkej čiernobielej krehkej gule, visiacej v čiernobieliom ihličí, čiernobiely ja s čiernobieliou sestrou pri čiernobieliom prestretom vianočnom stole, čiernobiela rodina v čiernobielej obývačke, vyhriatej čiernobielym teplom z čiernobielych plameňov v čiernobielej kachľovej peci. Čiernobiely spiaci pes s čiernym ňufákom. Za oknami čierne konáre decembrových jabloní a biely sneh; pradávno stratený let sýkorky ponad mohutný snehový závej pod dreveným plotom. Chlapčenský skok z plota do sypkého snehu.

(...a pritom všetko bolo také farebné / také pestrofarebné / len sneh bol biely a ňufák psa bol čierny / a nič nebolo len čierne / a nič nebolo len biele / a ani nie je / a nikdy nebude...)

Bývali to Vianoce farebné a teplé. Vo veľkej izbe pod oknom stával stromček – jedlička, možno raz, dvakrát borovica. Stromček voňal lesom. Na stromčeku viseli ozdoby z jemného a tenučkého skla, aj zo slamy, aj z dreva, aj papierový kohútik s teličkom zo škrupiny vlašského orecha. Z vrcholca stromčeka sa skláňala hviezda, akože betlehemska, ale bez chvosta vlasatice. Stromček nielenže voňal, ale bol aj sladký – ovešaný medovými cukríkmi, krówkami, ktoré podľa origošreceptu robila moja poľská stará mama, a ktoré sme balili do hodvábných, strapatých papierikov a do staniolu, cez rok našetreného z čokolád. Stromček bol voňavý, sladký a svietivý – od skorého večera a potom celé vianočné noci svietil malými, pestrofarebnými žiarovčičkami. Ich farebné svetielka sa odrážali v okennej tabuli skla, na hranách porcelánových tanierov, v priezračných útrobach pohárov na vína a malinovky; odrazy svetiel

a farieb rýchlosťou času preleteli izbou a nalepili sa na svetlej
glazúre kachľovej pece.

*(...všetci sme boli spolu / a všetci sme boli syti / a nikomu ani na
um neprišlo / že z rozprávkovej police / môžu vyskočiť / dve
papierovodrzé opice / a že z kdesivafrike / sem príde papierový lev /
a svetlá zhasnú / ostanú len odrazy / a zvukom sa šíri vzduch hlasu
spevu: „...tears burn in my eyes“... / pretože kto hrá na basgitaru,
ten vždy vyhráva / a kto hrá futbal / ten (aj) prehrá...)*

Máločo ma na mojich detských Vianociach fascinovalo tak, ako tie
svetielka, odrážajúce sa od kachľovej pece. Dlhé časy som ich
pozoroval, spolu s plameňmi a plamienkami sýteho ohňa na drevo.
(Na to, že oheň je na drevo, som prišiel ešte predtým, ako som
s úžasom na stanici zistil, že nielen buchty s lekvárom, ale aj
lokomotívy sú na paru.) Zdalo sa mi, že svetielka sa chvejú, ony sa
aj skutočne chveli – tak ako sa v jasnom narodeninovom lete tesne
pred horizontom chveje asfaltka do návratu nekonečna.

*(...chvenie / nič neviem(e) o chvení / chveje sa lístok vo vetre /
a bez vetra sa ani lístok na strome nepohne / chvejú sa veci ktorým
chýba pevnosť ukotvenia / chcú vzlietnuť – nemôžu / sloboda sa
nechveje / sloboda letí / a letí všetko čo má perie / všetko čo sa
chveje vo vzduchoch / len to môže vzlietnuť / letieť...)*

Cesty do spomienok sa zvyčajne chvejú, často sú rozmazané,
jemne slané, vysychajú na horúcich lícach. Miliardy odtieňov farieb
sa zlievajú do pestrofarebnej čiernobielej.

*(...biele je svetlo / tma je čierna / keď sa všetky farby sveta naraz
zlejú dokopy / do jednej plechovky času / zistíme že existuje len
jedna-jediná farba: čierna / pretože svetlo nie je farba / svetlo je
opakom tmy a tma nie je svetlá / pretože všade vokol sú svetlá /
stačí málo a to všetko kto chce zočí / stačí zavrieť oči...)*

Najkrajšie Vianoce budú tie, na ktoré si spomíname najradšej.

6. november 2014, 19. január 2015

Andrea Jármayová

Čakanie

Cudná mladá dáma – stále ešte panna
čaká v tmavej komôrke sama.
Nádherná dôstojnosťou túžbou po žití planie.

S napätím sleduje rútiaci sa dav pánov.
Bojovní, rozhodní, každý po nej túži,
každý ju chce dobyť, mať...
Záujemcov veľa, víťaz je len jeden
a ten zlatý pohár dostane.
To je on!
Chveje sa vzrušením dáma, keď priblíži sa k nej.
Jemné bozky s príslubom stvorenia
zmenia sa v neodbytný bozk života.
Do dámy v slasti začína prenikať....

A ja čakám na seba,
v priestore bez času, v čase bez priestoru,
na moment, keď budem najmenšia
z celého môjho JA.
Vyhnaná z raja... Moja duša sa vznáša v katedrále neba
a ja čakám nikde – na seba... Aby som vypila môj pohár do dna.

Identita

Os duše sa vrtí a svieti –
vždy v inej tme tela
v rozpínajúcom sa vesmíre môjho JA
cestujúca časopriestorom
zväčšujúca môj priestor

JA keď som bola malá,
malé ručičky a nožičky som mala...
Súčasť môjho života
v čase rozplynutá –
pominutá...

JA – spláchnuté v minulosti
JA – čo sa vo mne nenásytne ďalej hostí.

Prezliekam sa z kože do kože
čo rastie, mení sa – no stále moja je...

A Boh v nebi čaká
na moju obnaženu, z tela zvrátenú
Identitu.

Odpočítavanie času

Zvädli a opadali
posledné listy farebnej mladosti
zošúverené šuštia pohrebnú pieseň času.
Peň ešte nasáva vlahu života
no kôra vráskavie, opadá.
Miazga sa leskne, no už vysychá...
Konáre rozostreté,
čo v diaľave času dali plodom život,
vinú sa k nebu, prosia o milosť.
Milosť života...

Jaskynný strach

Vchádzam do mŕtvového ticha slizkých stien
Oči svetla otvárajú ďalší priestor mojim krokom
k tichým ozvenám ďalekej minulosti
previazanej s mojim tlkotom srdca a splašenou dušou
mykajúcou sa v pasci čierneho priestoru
ako motýl' zovretý v dlaniach.

V diaľke prejdenej a neprejdenej.
Skameniem? Zostanem tu s kameňmi
v bezduchom zajať stalagmitov, stalaktitov?
Ďalšie svetlo vzýva ďalšie kroky.
Každým šliapnutím rozlieham
ticho do stien I do seba
a vyhľadám z hlavy tvrdohlavo usadený – strach.

Ubúdanie do minulosti

Prichádzam z minulosti
Z dní, z času a priestoru,
ktoré už nie sú moje.
No kedysi mi plne patrili...
Z premiéry dňa D,
keď zrak mojej duše uvidel svet-lo.

Smädná po živote vpíjam dúškami času
prítomnosť. Prítomnosť...
(stále jej nemám dosť)
času, ktorý trhá zo mňa
časti, ktoré odchádzajú do nenávratna.
Žobrem o budúcnosť,
kúsok po kúsku mu dávam napospas
zo svojho tela.
Hltavo sa sýtim ďalšími dňami
a poslušne ubúdam do minulosti,
kde sa už nikdy nenájdem...
a čakám,
čo zo mňa na konci zostane...

Reflexie z cesty

Pozerám z okna – za kvapkami sa predo mnou mihá dom za domom... kde predpokladám, vzhľadom na ranný čas, pokojne spiace telá či ospalo sa prebúdajúcich ľudí... Ešte posledné tajomne zastreté okná... a sme von z mesta.

Pohľad na oblohu – z jej zloženia sa snažím odhadnúť vývoj dnešného počasia... Do mysle sa mi vpletú predstavy o dobre známom mieste v Tatrách, ktoré ma uvíta v sivom šate, pravdepodobne so vzorom dažďových kvapiek...

S kým budem na izbe? Čo to budú za ženy? Budeme si rozumieť?

Keď cestujete niekde na dlhší čas, takéto myšlienky vami blúdia... Pomedzi ne mi vbehnú do mysle veci z kufra – na nič som nezabudla?

A už vodič hlási: Starý Smokovec! Stojíme. A vo mne sa prebúdajú všetky tie časti minulého života prežitého v Tatrách. Smokovec. Toľkokrát prechodený – precítенý. Miesta videné znova a znova... Prísne nalinkované dni s nádychom slobody – voľna, výletov, túr... Inhalácia, raňajky, vizita. Výbeh pred obedom, nákup, potulky okolo liečebne. Poobede priepustka, alebo ujdeme bez nej? Kedy ide električka...

Z úvah ma vytrhla angličtina za mojím chrbtom. England! To bol pocit, keď som mohla byť nejaký čas jeho obyvateľkou!

Autobus sa odliepa zo zmáčanej zeme a mne mizne Smokovec z očí i mysle. Úvahy o mieste môjho budúceho pobytu sa vracajú, zatiaľ čo autobus ma približuje viac a viac k cieľu.

Vrava anglických turistov za mnou utíchla. Škoda! Tak dobre sa počúva! Hoci je sezóna a s ňou nádej na nejaký ten kúsok rozhovoru v tejto ľubozvučnej reči. Ak cudzinci zablúdia alebo budú chcieť poradiť. Zbystrím pozornosť – čas cesty ma priblížil do Tatranskej Lomnice. Autobus znova zmĺkne a ja si obzerám ďalšie známe miesto, kde som z rôznymi ľuďmi a v rôznom čase a počasí prežila príjemné chvíle.

Do autobusu nastúpilo zopár tvárí – ktoré vidím prvý a posledný krát. (Kto by dokázal spočítať, koľko ľudských tvárí uvidí človek v časopriestore svojho života!) Znova sa ozvali motory autobusu. Niekoľko minút a môžem vystupovať. V mieste, kde prežijem ďalšie tri týždne...

Aké budú? Čo zmenia v mojom živote?

(Zapisované počas jazdy autobusom, po ktorej ma pohltili útroby liečebne...)

Paradoxy života

Krémy proti starnutiu zanechajú vašu pleť večne mladú,
zabránia starnutiu!

Pod betónovými doskami pomníkov
pozostatky tiel žien, ktoré tiež verili reklame...

Liečiteľ sľubuje vyliečenie z rakoviny
zázračnými prírodnými prostriedkami...

Hroby tých, čo podľahli, svedčia o tom,
že sa liek na rakovinu nenašiel...

...počas ich života.

Kto som? Odkiaľ prichádzam? Kam idem?

Kto som? Vie len Boh.

Odkiaľ prichádzam?

Prichádzam z čiernej diery času, dávno tušená Bohom, vesmírom,
matkou...

Z bozku spermie na roztúžené vajíčko – ešte nepatril mne – ešte
som sa ho nedožila.

Z delenia a zväčšovania a rastu. Aby ma bolo viac...

Zo skladania do nejakých bizarných tvarov –

z premeny nôžok, rúčok, hlavy, orgánov... v ľudské telo s názvom JA.

Kam idem? Vie len Boh.

Memento mori...

*Október posielala novembru bezfarebné práchnivejúce listy
so stručnou správou o konci...*

*Bezfarební ľudia medzi hrobmi s práchnivejúcimi kosťami,
usušené stromy mĺkvo visia nad nimi...*

*Lístie zmenené nenávratne v suchú hmotu, ktorú rozdrvíš na prach
si a v prach sa obrátiš...a duša sa vysmieva smrteľnosti tela...*

Tak blízko od nás a tak ďaleko k nám.

*Zapaľujeme sviečky, ako keby mali moc prebudiť
prísne strážené tajomstvo duší.*

*Náš svet už nie váš,
váš svet ešte nie náš.*

*Živí stretávajú živých
medzi hrobmi, kvetmi, sviečkami.*

*Namiesto spomínania na mŕtvych ohováranie živých,
lebo o mŕtvych len dobre, takže nie je čo...*

*Rozdeľujú, kto je ešte tu, kto je už tam,
kto sa koľko dožil...*

*Netreba nám dočasné domy, tu máme večný príbytok
Smiešne týždenné dovolenky, tu je večnosť
Prácu sme za večný odpočinok zamenili
Ješť treba len kým sú telá, tu je Božia energia
Nábytok treba, len kým sú telá, tu máme voľnosť bez obmedzenia
Netreba nám autá, lietadlá, rýchlosťou myšlienky sa hýbeme
Netreba nám počasie, tu je neprestajne krásne v nás i okolo nás*

*Už hodiny, čas netlačia nás, vy ešte neviete, aká je večnosť úžas
Navždy utíchli v pľúcach výdych, nádych,
nepotrebujeme ich, ani srdcia,
duša sa sýti Božou láskou bezodnou, láskou vesmírnou...*

*V nenávratne sú naše telá, tváre,
žiarivé oči, ústa pre úsmev i bozk
Ostali len bezduché kosti, lebky,
všetky štádiá dočasného života
defilovali pod menom
ktoré je teraz na večnosť vyryté na studenom kameni*

Pod každým z nich – jedinečné JA...
Netreba nám už meno – Boh nás pozná po duši...
Žijeme už len pre nebo

Pýtate sa na zmysel života stále,
no my sme už pochopili zmysel smrti,
čo sa vysmieva vášmu strachu...

*A my umierame v sebe a do seba,
Strácame sa v minulosti deň čo deň,
No vieme, že ešte tu sme*

Nikto z vás tu nebude večne,
Prečo máte zo smrti strach?
Veď túžbu po nebi si všetci nesiete vo svojich dušiach...

*Z cintorínov odchádzame, zmierení ,
že s tými, čo majú svoj hrob neuvidíme sa už na zemi,
striasame zo seba prach smrti, ešte nie...
Bránime sa naň obrátiť, len nech to srdce stále bije...*

*Zapíname správy ďalej úrazy, nehody, choroby – nové hroby...
Súciť len naoko, to nie my, to iní. Nie my, vyvolení, chránení...
To si mysleli aj oni... škodoradosťou sa vyškierali...*

Memento mori
*Človeče, vyber si z nekonečnej ponuky, lebo
si konečný...*

A deti maskami rozveseľujú smrť a nechápu smútok dospelých.

A pomedzi ponuku kahancov tlačí sa vianočný tovar pre živých...

*Ad revidendum
Dovidenia v nebi...*

Nad'a Kubányová

1.

Hlbiny

Príboje

zomleté skaly

piesok na pokožke

lastúry a prázdne panciere

ponor sa, vynor, budeš opancierovaná

Maják

Vysoko

Snehobiely

Čnie do oblakov

Bralá, ktoré neustúpia

Peny

Biele husté peny

Mlynčeky tuhých vecí

naložená v soli

pretrvám.

2.

Meno na A
a ak dačo uvidím
triedim, mažem zápisy
upchaté vývody,
prívody
preplachujem závity
prázdno, všetky 0 a 1
idú preč.

Toto je len o nulách a jednotkách
Cink, ktoré cinkne v hlave.

Juraj Vanovčan

Vojín Hejda Václav

Studenými dlaněmi dlouze tisknu bílý kamenný sloupek s černým nápisem „S“. Kolem mě stojí v předranním šeru mokrá rozmlácená les, voda kape z větví do rezavých kapradin. Ostatních šest průzkumníků se napjatě krčí v podrostu. V uválených maskovacích převlecích jsou téměř neviditelní, prsty na spouštích automatů. Dva ženisté dlouhými kovovými bodci pečlivě zkoumají chodník mizející v mlze. Je počátek října devatenáct set čtyřicet čtyři; první československý sbor konečně dosáhl hranice Československa.

Četař mě syknutím volá k sobě a šepem mi nařizuje uhánět nazpátky do vesnice Zydranowa na velitelství praporu podat zprávu: Fricové v noci opustili své postavení, hraniční hřeben je prázdný a všude je ticho. Hlídka prý prozkoumá terén dále do vnitrozemí směrem na Vyšní Komárník. Závidím jim postup na domácí půdu, zatímco já musím nazpátek přes minová pole do prokleté Zydranowé. Všichni však vědí, že vojín Hejda Václav z Českého Malína má nejrychlejší nohy z celého praporu a já jsem na to patřičně hrdý.

***

Běžím celou cestu z hraničního hřebene až do doliny. Po levé ruce se tyčí bezejmenná výšina. Z mlhy se vyloupnou obrysy zčernalých tanků s rozšklebenými příklopy, ze kterých ještě dokázaly osádky po zásazích uniknout; památka na draze zaplacený útok tankového praporu. Na rozmáčených loukách před Zydranowou přecházím do kroku kvůli minovým polím, a taky potřebuji chytit dech. Přes naši polovinu obce pak běžím naplno s automatem v pravé ruce, na předsunutou hlídku vyštěknu heslo, že zákopů po

obou stranách silnice se na mě obracejí rozmazané tváře, ale já rozstříkuji bláto dlouhými skoky a mířím k vesnické chalupě, kde sídlí velitelství praporu. Bez dechu se hlásím ostraze štábu. Z chalupy vybíhá náčelník zpravodajského oddělení a vede mne dovnitř. Uvnitř je teplo a přítmí, voní zde tabákový kouř a káva, v koutě spí dva spojaři a rozléhá se klapot psacího stroje. Nad stolem s mapou se sklání náčelník štábu a velitel praporu. Zbrocen potem a snaže se popadnout dech podávám v pozoru hlášení. Pak zakresluji ušpiněnou rukou do mapy trasu naší hlídky, zjištěné německé odpory a místo dosažení hranice. Zpravodajec mi ještě klade několik otázek, a když je zřejmé, že jsme si v ranní tmě nespletli světové strany a Němci se skutečně stáhli za čáru, štábní kapitán burcuje spící spojaře pro spojení s brigádou a nechává poslat pro velitele všech rot. Druhý pěší prapor 1. československé brigády vyrazí na území Československa co nejdřív a náš ambiciózní velitel si tohle prvenství nenechá nikým vzít. Místnost ožívá horečnou činností, jinak vždy rezervovaný náčelník mi na rozloučenou dokonce podává ruku a děvče za psacím strojem si mě přeběhne pohledem a její oči se na okamžik zkoumavě zastaví na mém obličejí. Ještě mužněji se vypne a prudce sklapnu podpatky: jsem vojín Hejda Václav z Českého Malína, průzkumník, a to dnes něco znamená.

***

Je již jítro a prapor vyráží ze Zyndranowé přímo přes bezejmennou výšinu do Dukelského průsmyku. Dočasně jsem zařazen k četě ochrany štábu. Pěchota jde v roztažených kolonách, vpředu vždy ženisté s dlouhými dřevěnými tyčemi. Týl a štábní vozidla se vrací na hlavní dukelskou silnici a přijedou do průsmyku přes Barwinek.

Před námi se tu a tam ozývá krátká přestřelka. Ojediné německé odpory na výšině a ve stráni jsou rychle překonány. Jak si Fricové vylosují tyhle lidi na sebevražednou úlohu zdržovacích jednotek, nevím, protože naši se s nimi příliš nepárají. Krátce před polednem čela praporu dosahují silnice před průsmykem a zajišťujeme jej.

***

Štáb praporu se usídílí na polské straně hranice mimo silnice na okraji lesa. Jsou tady zaparkovány dva automobily Dodge s nataženou maskovací sítí. Spojaři pod improvizovaným přístřeškem z celt zkoušejí spojení, náčelník štábu se zpravodajským

důstojníkem z brigády zkoumá mapu rozprostřenou na kapotě dodžky a četa zaujímá kruhovou obranu s povolením kouřit.

Mezi hity pohankové kaše zpod obočí sleduji písáčku. Battledressová blůza a rajtky jí hezky sednou. Přísně stažené vlasy pod našikmo nasazenou lodičkou a přísně sevřené rty, hádám jí asi o sedm let více nežli mých 23. Kluci říkají, že prý si na ni dělá vlastnický nárok desátník z roty automatčiků: to jsou vyhlášení rváči. Ženských je u sboru několik stovek, ale všechno v týlu a na velitelství. Vidět zdravotnice, to aby člověk měl díru v břicho aneb nohu urvanou minou, znechuceně dumám. Písáčka se prohrabuje v krabicích s dokumenty a pak znehybní, opřená o zelený bok automobilu s rukama v kapsách, vystavujíc obličej rannímu slunci. K mé zlosti mým směrem ani nepohlédne. Tu zpozoruji, že mě ze strany posměšně sleduje vypasený polní četník. Zřejmě mi čte myšlenky. Polohlasem zakleju a obrátím se k němu zády.

***

Přes průsmyk se valí na jih jednotky sboru. Od jihu je zatím ticho: znak, že čelní prapory nenasazily na nepřítel. Na hranici stojí již slavobrána a hraniční sloup. Pro nás pěšáky, po týdny zvyklé jenom na barvy země, listí a uniforem, jsou sytá červeň, modř a běloba sloupu nezvyklé a rozradostňující. Teď se u sloupu zastavuje několik willysek a skupina důstojníků pózuje fotografovi. Oproti nebi se na pozadí podzimního slunce rýsují jako černé figuríny na střelnici.

Na velitelství praporu hlásí návrat mé průzkumné družstvo. Kousek za hranicí narazili na minové pole a četař Nebiljak byl na místě mrtev, další průzkumník těžce zraněn. Již nelituji, že jsem musel zpátky do Zydranowé. Kluci si lehají do zplihlé trávy a tupě mlčí.

***

Prapor vyráží na jih. Vpředu jdou dva ženisté, pak oškubané zbytky našeho průzkumu, pak pěší roty a čtyři doprovodných zbraní. Štábní kapitán jde před námi s ženisty.

Kousek za hranicí obcházíme v silnici hluboký kráter, ze kterého ještě stoupá dým. Na okraji smrkového lesa se valí převržená willyska bez zadního kola. Někdo měl dnes na prvních metrech domoviny smůlu, myslím si. Pak letí kolonou šeptanda, že tady přišel o život náš brigádník, generál Vedral. Každý teď nervózně hledí pod nohy a snaží se našlápnout přesně na místo, kde došláply holínky vojáka před ním.

Po dvou kilometrech silnice se v dálce před námi rozburácí palba. Mezerou mezi zalesněnými kopci na jihu vidíme další horské hřbety. Ty prokleté Karpaty ještě zdaleka nekončí. V tu chvíli však již odbočujeme na lesnou stezku doprava do hor. Pochodový proud dvou stovek vojáků mizí mezi zbarvujícími se stromy.

***

Prapor neúnavně postupuje lesními stezkami na západ. Podzimní slunce již klesá za svahy na naší desáté hodině. Jako průzkumník jsem nervózní: jdeme jako husy v řadě, navíc velitel praporu zcela vpředu, až narazíme na německou obranu, je konec. Správně by mělo jet s čelem v terénu po křídlech zajištění, ale tempo by bylo poloviční. Snad štábní kapitán ví, co dělá.

Už se šepí a pochodový proud praporu schází do široké lesnaté doliny. Polní cesta vede po pravém boku hory loučkami a remízkami. Běda nám, jestli je před námi jen trochu dobře umístěné kulometné hnízdo. Vypadá to, že všechno bylo obětováno rychlosti postupu.

***

Porada velitelů. Pěšáci v těžkých pláštích, obtíženi navíc zbraněmi a tlumoky, vyčerpaně dřepí nebo leží ve večerním šeru. Je bezvětrí a na temnější obloze se ukazují hvězdy. Na těle mi studeně zasychá pot. Průzkumníci v převlecích napjatě klečí a naslouchají. Teď jde naše četa kupředu; cílem praporu je dva kilometry vzdálená vesnice Medvedzie, pravděpodobně obsazená Němci v síle jedné roty.

Vybíráme trasu vedoucí po okraji srázu. Do cesty se nám staví hluboká strž prolezlá ostružiním. První průzkumník ne zcela z vlastní vůle mizí na jejím dně a pak se namáhavě škrábe protisvahem nahoru. Vojáci pěších rot, vyzbrojení dlouhými puškami a lehkými kulomety, nás budou za tohle nenávidět.

Je již téměř noc, když prapor postupuje po obou stranách úzké silnice mezi zalesněné kopce. Vylidněné Medvedzie nakonec obsazujeme bez boje, prapor však utrpí ztráty na nastražených minách. Po ochraně štábu jsme po půlnoci vystřídání a ukládáme se v opuštěném vesnickém domku, ale až poté, co ho důkladně zkontrolují ženisté.

***

Jižní obzor exploduje v mohutných záblescích. Dunění výbuchů na předsunuté velitelství praporu doráží se zpožděním několika sekund. Střelba se odráží od zalesněných hor. Je čtvrtá hodina ranní

a pěší roty a čtyři doprovodných zbraní se tlačí úzkou soutěskou mezi lesy a potokem na o dva kilometry jižněji ležící Korejovce. Palba ručních zbraní chvílemi umlká, aby se vrátila v poryvech ještě zuřivějších. Průzkum a automatčici jsou v pohotovosti jako záloha. Je ještě černá tma a jenom několik stupňů nad nulou; louka kolem dýchá vlhkým chladem.

Vrací se dodžka plná naříkajících raněných. Naši prý uvízli v předpolí vesnice v německých minových polích a křížové palbě kulometů. Zvláště těžce je postižena první rota. Vojáci z roty automatčiků se seřazují po obou okrajích silnice a klusem mizí ve tmě kupředu. Průzkum je následuje.

***

Mělké údolí vede na jih. Po levé straně se klikatí potok v hustém pásu křovisek. Na okraji silnice doutná převrácený obrněný vůz, roztržený protitankovou minou. Torzo střelce, vymrštěné z věžičky explozí, se válí opodál. Na silnici a v polích podél ní jsou rozeseta těla a zbraně vojáků první roty. Slíčí denní světlo odhaluje hrůzné podrobnosti nočního masakru. S automatčiky se škrábeme do svahu napravo. Druhá rota prý postoupila v terénu na pravém křídle, ale její postup uvízl. Mladý poručík velící druhé rotě se teď nervózně dohaduje s desátníkem od automatčiků. Postup vpřed prý blokuje německý opěrný bod na okraji lesa za terénní vlnou.

Se syčením letí vpřed dýmavnice, pak na druhé straně řachají ruční granáty a už se tucet automatčiků zvedá a s řevem se vrhá přímo do nepřátelské palby. Vzdálenost odnepříteli je minimální a kulomet a několik pušek nemá šanci útok zastavit. Jeden z našich klesne na kolena, ale ostatní už vyprazdňují své automaty do nepřátelského okopu, který se rázem mění v smrtelnou past. Na okraji lesa se při zemi rve změť těl. Než dorazí naši pěšáci, je po všem.

Poslednímu Němci, co zůstává naživu, automatčici zkroutí paži a tlačí obličej do předprsňě zákopu. Přilba mu v zápasu odletěla a z hlíny svítí čupřina slámově žlutých vlasů. Pak se vzduchem mihne doběla sevržená pěst držící nůž, několikrát. Odvrátím se, ale ani nemrknu. Jsem vojín Hejda Václav z Českého Malína a pojem Český Malín je navždy krvavě vpálen do paměti každého Volyňáka, je to jako osvobozující požehnání před křížovou výpravou, co dovoluje cokoli, jako univerzální ospravedlnění všeho, co se událo a ještě stane.

***

Přeskupujeme se v dobytém remízku. Němci se stáhli do pásu lesa naproti. S automatčiky máme teď překonat kus otevřeného terénu na pravém vyvýšeném křídle a proniknout do lesa, zatímco pěšáci nás budou krýt palbou. Poté z boku srolujeme německou obrannou linií odshora dolů.

K okraji lesa zbývá jenom několik metrů, když voják přede mnou klopýtne a v běhu se převrací a hrouťí k zemi. Je to desátník z roty automatčίκů, levou rukou se snaží zastavit jasně červenou krev tryskající zpod klíční kosti, v pravačce stále svírá automat. Krev rychle barví jeho obličej i zemi okolo. Pod bičem kulometné palby dosáhneme lesíka jenom dva. Louka za námi je pokrytá těly. Desátník, ležící na zádech nejbližše k nám, chroptí a okovanými botami zběsile rozrývá zemi.

Opíráme se zády o mohutný kmen a chvatně se dělíme o poslední municí. Kulky křížují prostor, tupě bijí do dřeva a srážejí větve stromů. Pak ani ne dvacet kroků od nás rozeznávám zcela při zemi čtyři německé přílby. Hlavně jejich pušek čouhají z okopu a střílejí přes palouk; mají nás po straně a v zádech. Beze slov pohlédneme s dlouhánem na sebe, trheme nabíjecími páčkami automatů a vyrazíme podrostem směrem k nim. Krajiní Němec koutkem oka zahlédl pohyb, otáčí hlavu doleva, ale to již oba naše automaty střílejí, naše prsty na spouštích jímá křeč a krupobití kulek z bezprostřední blízkosti je všechny čtyři přiráží na předprseň okopu. Ve fontánách tryskající hlíny se hrouťí jako neživé figuríny bez kostí. Skáčeme do okopu na ně a kryjeme se, tentokrát před palbou vlastních jednotek přicházejících zepředu. Pach spáleného korditu a krve je takřka nesnesitelný.

Německá linie je brzy obsazena. Nějací Němci utíkají přes louky a tentokrát jsou to naši kulometčíci, kdo si hezky zastřílí. Slyším, jako spojka poručíkovi odevzdává příkaz pokračovat v útoku. U praporu vládne představa, že stačí ještě jednou potlačit a Korejovce padnou.

Poslední německá pozice je od nás vzdálená téměř stopadesát metrů přes šikmou louku. Za posledním remízkiem se louka přimyká k silnici tam, kde začínají první dřevěné domky Korejovců. V remízku jsou však dva německé kulometry a alespoň četa střelců z pušek. Zbytky našich rot již nemají dýmavnice ani granáty a sotva po jednom zásobníku na automat. Nežli se přiblížíme na ztečnou vzdálenost, budeme v otevřeném terénu zkoseni. Nemáme možnost křídelného manévru, nemáme podporu těžkých zbraní, žádnou

výhodu překvapení ani drtivou početní převahu, což je případ, kdy je v útoku více lidských těl, nežli protivník stíhá vychrlit olova.

Dívám se na poručíkův obličej. Je pokryt potem a špínou a svaly okolo čelistí mu nepatrně cukají. Nakonec pomalu uchopí důstojnickou píšťalku, která mu visí na šňůrce v knoflíkové dírce anglické blůzy, zvedne se na lokti a v té chvíli se jeho oči setkají s mými. Jsou k smrti znaveny, černě bezedné, bez jakéhokoli výrazu. Jeho hvízdnutí pošle rotu na jistou smrt a poručík to ví a vidí, že já to také vím. Čas se na několik vteřin zastavil.

Před námi se rozevívá neskutečné panorama tohoto světa, ploché jako namalovaná kulisa. V ní skrytě čekají černé otvory hlavní pušek a kulometů; jsou pro nás neviditelnou branou do jiného světa.

Několik okamžiků hledíme jeden na druhého. Poručík je z Prahy, má za sebou vojenskou akademii a čtyři roky války v Anglii. Denně se holí, pod blůzou uniformy nosí kravatu a mluví cizími jazyky. Vojín Hejda Václav z Českého Malína vyrostl ve východním Polsku ve vesnici mezi poli a dobytkem, má za sebou sedm let obecné školy a mluví archaickou češtinou. Má nejrychlejší nohy z celého praporu a býval na to patřičně hrdý. Vojín Hejda Václav je však teď už jenom smítko prachu a v prach se chystá obrátit.

Poručíkova píšťalka pronikavě zahvízdá.

obsah

Krjela 49

Kveta Klein

Kniha	
1978	3
Starý otec	8
Posledný výlet osemdesiatročného...	13

Dušan Šuster

Bríza	16
Na ceste	17
Skladisko	18
Eklipsa	19

Martin Droppa

vzniky otázky	20
tri pohľady na poslednú zimu	21
hlas a zvuk a ozvena	22
Farbisté čiernobiele Vianoce	23

Andrea Jármayová

Čakanie	25
Identita	26
Odpočítavanie času	26
Jaskynný strach	27
Ubúdanie do minulosti	27
Reflexie z cesty	28
Paradoxy života	29
Kto som? Odkiaľ prichádzam? Kam...	29
Memento mori	30

Nad'a Kubányová

1, 2	32
------	----

Juraj Vanovčan

Vojín Hejda Václav	34
--------------------	----

NORAMI s.r.o., Liptovský Mikuláš,
v roku 2014 vydalo
v edícii Donne

Veronika Dianišková: Zlaté pávy sa rozpadnú na sneh
Stanislav Kaľavský: zbierka z pierka
Anna Ondrejková: december: Izoldine vlasy horia

pripravuje

Anna Uramová: Biblické ženy
Hana Košková: Nové básne (pracovný názov)
Sylvia Gelvanicsová: Básne (pracovný názov)

toto číslo vyšlo s finančným príspevom
tlačiarne NORAMI s. r. o., Liptovský Mikuláš
a festivalu pre priateľov a dobrých ľudí KONGEN FEST, Liptovský
Hrádok

Krjela. Časopis Literárneho klubu pri Liptovskej knižnici Gašpara Fejérpataky-Belopotockého (ŽSK) v Liptovskom Mikuláši. Číslo 49. Redakcia: Anna Ondrejková, Ján Púček, Ivan Repček. Autori tohto čísla: Martin Droppa, Andrea Jármayová, Kveta Klein, Naďa Kubányová, Dušan Šuster, Juraj Vanovčan. Text Juraja Vanovčana editovala Lenka Chytilová. Fotografia na obálke Martin Droppa. Grafická úprava: Ivan Repček. Vydala Liptovská knižnica Gašpara Fejérpataky-Belopotockého (Žilinský samosprávny kraj) v Liptovskom Mikuláši. Tlač Norami s.r.o. Marec 2015.